

SPÍŠE MNE POTŘEBOVALI ZNERVÓZNIT

Věroslav Sláma (*1930)

Nikdy nezapomněl na ten okamžik, kdy si pro něj přišli do zaměstnání. Pracoval tehdy v továrně Kovolit v Modřicích u Brna jako účetní. *„Byl jsem normálně v zaměstnání. Seděl jsem za stolem, sáčkovaly se výplaty.“*

Bylo to 26. října 1950. Seděl zády ke dveřím, ale zaregistroval, že do místnosti vstoupil někdo cizí. *„Ptá se, zda je tu pan Sláma. Ani jsem se nestačil otočit. Ani vstát ze židle. Šli po mně čtyři chlapi. Drželi mne dva. Hned se ptali, kde mám zbraň, a nasadili mi na ruce řetízky. Táhli mne ven. A já viděl, že jsou všude kolem. Bylo jich asi deset, přijeli čtyřmi vozy.“* Tak popisuje Věroslav Sláma své zatčení. Tímto okamžikem pro něj skončil odboj proti komunistickému režimu, který vedl spolu se svým bratrem Cyrilem a dalšími přáteli. Ale tajní policisté ten den pořád nebyli spokojeni. Hledali pistoli, kterou Věroslav Sláma občas nosil. Věděli o ní a chtěli ji najít za každou cenu. Začali přehrabovat uhlí ve sklepě. Byla to zdouhavá práce, ovšem hledali marně, zbraň nenašli. Slámu tedy odvezli k výslechu. Bili ho, fackovali. *„Ale musím říct, že to nedělali tak, aby to příliš bolelo, spíše mne potřebovali znervóznit.“* Chtěli po něm nakreslit plánek, kde jsou mrtvé schránky, do kterých dávali zprávy pro agenty spolupracující s britskou zpravodajskou službou. Jeden plánek jim nakreslil, ale podle něj nic nenašli. Tak musel kreslit znovu. Nakonec s ním jeli na místo mrtvé schránky, bylo to u rakouských hranic poblíž jihomoravských Valtic. Ukázal jim ho, schránka však byla prázdná.

Věroslav Sláma byl za spolupráci s odbojovou skupinou a britskou zpravodajskou službou odsouzen na pětadvacet let vězení.

Věroslav Sláma se narodil v roce 1930 v rodině četnického strážmistra. Otec působil za první republiky na Slovensku. Věroslav měl ještě bratra Cyrila, oba byli vychováni ve vlasteneckém duchu. V roce 1945 je Věroslavu Slámovi patnáct, bratr je o čtyři roky starší. Po válce se rodina usazuje v Želešicích u Brna, kde otec působí na četnické stanici. V obci, která byla původně německá, nebyla jednoduchá situace. Oba bratři pracují v nedaleké továrně Kovolit v Modřicích. Věroslav Sláma po absolvování tamní obchodní akademie získává místo účetního, bratr Cyril je tam frézařem.

Starší Cyril se díky svým známostem a zkušenostem stane důležitým členem podzemní odbojové skupiny, soustředěné kolem Jaroslava Salajky a později agenta Tomáše Olivy,

skutečným jménem Jana Brejchy. Důležitou roli hraje také Miloš Procházka ze Želešic. Ke skupině se připojí i mladší Věroslav.

Jakmile začnou lidé utíkat ze země, pomáhají jim oba bratři na Západ. Vozí je k rakouské hranici, kde je předávají dalším spolupracovníkům. Mají za úkol soustředit se na příbuzné uprchlých důstojníků a vojáků.

Věroslav Sláma dostal jako první úkol převést k hranici dva uprchlíky z komunistického vězeňského tábora v Blansku: Jaroslava Salajku, jehož znal z dřívějšího, a bývalého letce RAF Ivo Tondera.

Ale Věroslav Sláma tehdy neznal letcovo skutečné jméno, dodržoval zásady konspirace. *„Odvezl jsem je oba k hranicím. U Valtic jsme měli vyhlédnuté místo, kde se dalo přejít. Vrátil jsem se pak sám do Brna. Nezajímalo mne, kdo byl tím druhým uprchlíkem. Prostě jsem je odvezl,“* popisuje.

Salajka se později vrátí jako spolupracovník britské zpravodajské služby, Tonder se šťastně dostane do Anglie. A pro skupinu nastane další úkol, a sice dostat na Západ Tonderovu manželku Jiřinu.

V té době už se skupina pořádně rozrostla. Posílá zprávy na Západ, Salajku vystřídal Jan Brejcha, krycím jménem Oliva. A přišel další agent Josef Kolísko, krycím jménem Josef Kafka. Mají několik záchytných adres, jednou z nich je byt Boženy Majerové v samém centru Brna. Skupina bude později označena tajnou policií jako *„Majerová a spol.“*

Odbojářům se podařilo dostat šťastně na druhou stranu Jiřinu Tonderovou. Jenže pak se stala tragická událost. Skupina čtyř mladíků ze Želešic, kterým většinou nebylo ani osmnáct, se pokusila o ozbrojený odboj a upoutala na sebe pozornost. Pátrala po nich Bezpečnost a mladíci se museli skrývat v Želešicích. A tehdy jim pomohli odbojáři i bratři Slámové. *„Oni plánovali, že budou ze Želešic rozvíjet partyzánskou činnost. Já řekl bratrovi: „Neblbni, ti musí ven,““* vzpomínal Věroslav Sláma. Odvezli je tajně do Brna, do bytu Boženy Majerové, a pak zorganizovali přechod železné opony, aby se dostali do bezpečí. To se však nepovedlo, v Rakousku, v sovětské zóně, byli dopadeni a bylo jasné, že vědí příliš mnoho: jména i adresy odbojářů. Navíc z Rakouska od Britů přichází do Brna zpráva, že mladíci budou vydáni zřejmě do Československa.

Miloš Procházka a Cyril Sláma musejí okamžitě opustit republiku, aby se zachránili. To se podařilo, ale tajná policie šla po všech ostatních: ti skončili ve vězení, jeden na šibenici. Jen

agent Oliva se po dramatické přestřelce úspěšně dostal na Západ. Na rozdíl od agenta Kafky, který v obklíčení spáchal sebevraždu.

Zatčen byl samozřejmě i Věroslav Sláma.

Proces začíná 16. ledna 1952. Předsedou senátu se stane Jiří Kepák, obávaný soudce Státního soudu, který krátce předtím poslal na šibenici kněze Jana Bulu v jednom z babických procesů. Ještě předtím působil jako prokurátor v procesu s Miladou Horákovou. Bude rozhodovat o osudu celkem šestadvaceti obžalovaných, mezi nimi bude Božena Majerová, ale také Věroslav Sláma. A rovněž jeho otec Cyril Sláma starší a manželka Cyrila mladšího Jiřina. Věroslav Sláma dostal pětadvacet let vězení.

Mezitím jeho bratr Cyril s Milošem Procházkou prodělávají výcvik v Rakousku, v britské zóně. Vráť se do Československa ilegálně, jako agenti, ale Cyril Sláma nedopadne dobře. Bude dopaden, donucen tajnou policií ke spolupráci a znovu vyslán na Západ, tentokrát už jako dvojitý agent. Jenže svou spolupráci slíbil jen na oko a na Západě vše Britům prozradil. A tak přichází další trest: tentokrát však komunistický soud může potrestat jen ty, nad kterými má moc, takže se zaměří alespoň na Slámovy blízké. Dne 21. října 1952 se koná druhý soud. Jako pomsta za zběhnutí špiona Cyrila Slámy mladšího. Otec Cyrila a Věroslava dostane k předchozím čtrnácti letům ještě dalších šest. Jeho manželka, tedy maminka obou bratrů, je odsouzena na jedenáct. Manželka Věroslava Slámy dostane šest let a její otec deset let. Odsouzení jsou další Slámovi příbuzní, celkem třináct osob. Dohromady je jim vyměřeno sedmdesát čtyři let vězení. *„Naše rodina to odnesla strašně. Všichni jsme byli zavřeni: tatínek, maminka, manželka, manželčini rodiče, švagrová, zatčená byla i čtrnáctiletá manželčina sestra [...].“* Domek zabavili ve prospěch státu. *„Na svobodě nezbyl nikdo,“* vyprávěl Sláma.

Cyril Sláma před československou rozvědkou nemá klid ani na Západě. Přesouvá se do Velké Británie a mění si jméno na Sadler. Pak se stěhuje do jihoafrického Zimbabwe. Zemře krátce před pádem železné opony, v roce 1988, jeho manželka v Brně ho už nespatří, stejně jako bratr.

Věroslav Sláma nakonec za mřížemi strávil „jen“ jedenáct let. Po propuštění se vrátil do Želešic u Brna. Po pádu komunismu se zapojil do veřejného života a byl zvolen poslancem Federálního shromáždění.

Autor textu Luděk Navara